

UNMIK/REG/2003/16
12. мај 2003. године

УРЕДБА БР. 2003/16

**О ПРОГЛАШЕЊУ ЗАКОНА О
ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈАМА
КОЈИ ЈЕ УСВОЈИЛА СКУПШТИНА КОСОВА**

Специјални представник Генералног секретара,

Сходно овлашћењу које му је дато Резолуцијом 1244 (1999) Савета безбедности
Уједињених нација од 10. јуна 1999. године,

У складу са ставовима 9.1.44 и 9.1.45 Уставног оквира за привремену самоуправу
(Уредба УНМИК-а бр. 2001/9),

Узимајући у обзир дописе Председника Скупштине Косова од 10. децембра 2002.
године и 9. маја 2003. године у вези са Законом о телекомуникацијама којег је усвојила
Скупштина Косова 4. децембра 2002. године,

Узимајући такође у обзир допис Специјалног представника Генералног секретара од 15.
априла 2003. године и одговарајуће допис УНМИК-а од 7. фебруара 2003. године у вези
са поменутиим законом,

Позивајући се на Уредбу УНМИК-а бр. 2002/12 од 13 јуна 2002. године о
успостављању Косовске повереничке агенције и без правног дејства на исту,

Овим проглашава важећим од дана потписивања Закон о телекомуникацијама, са
изменама усвојеним у Скупштини Косова 8. маја 2003. године, који је у прилогу ове
Уредбе (Закон бр. 2002/7).

Потписано 12. маја 2003. године

Специјални представник Генералног секретара
Михаел Штајнер

О ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈАМА

На основу овлашћења која има и надлежности које су од Привремене Мисије Уједињених Нација (УНМИК) пренешене на Привремене институције самоуправе на Косову (ПИСГ) Прописима Бр. 2001/9 од 15. маја 2001. “Уставним оквиром привремене самоуправе на Косову”, нарочито Члан 5.1(а), (б), (д), (х), (и) и (л), Члан 5.4(б), Члан 5.7, Члан 8.1 (с) и (q), Члан 9.1.1, 9.1.26(а) и 9.3.2;

Односно, на основу овлашћења која има и надлежности пренешених на Извршни орган ПИСГ од стране УНМИКА Прописом Бр. 2001/19 од 13. септембра 2001. године “Извршни орган Привремених институција Самоуправе на Косову”, нарочито Анех 8;
Имајући у виду УНМИКОВ Пропис Бр. 2001/9 од 15. маја, 2001. Члан 5.7 којим се ПИСГ овлашћује да уређује законодавство и праксу у свим областима одговорности у складу са европским и међународним стандардима и нормама.

Признајући потребу за унапређењем телекомуникационог сектора на Косову путем: Оснивања једне независне регулаторске агенције одговорне за регистрацију, регулисања и надгледања рада пружаоца телекомуникационих услуга на Косову; охрабривања приварног сектора да учествује и такмичи се у пружању услуга; доношења стандарда за све пружаоце услуга на Косову и доношења прописа за заштиту корисника:

Овиме усваја следећи Закон:

Поглавље 1 Опште одредбе

Члан 1 Предмет

(1) Овим Законом се регулишу услови и начин пружања телекомуникационих услуга на Косову и стварају услови за њихово нормално и редовно одвијање, односно ствара клима унапређења инвестирања и слободне конкуренције у циљу испуњења захтева свих корисника телекомуникационих услуга.

(2) Овај Закон и све радње везане за њега биће у складу са упутствима и правилима Европске уније и других међународних стандарда и праксе у циљу унапређења транспарентних тржишних и конкурентских услова.

Члан 2 Дефиниције и тумачења

(1) Дефиниције: Следећи термини, било да су у једнини или множини, имаће ниженаведено значење:

“Скупштина” – Законодавно тело основано УНМИК-овом Уредбом 2001/19 од 15. маја 2001. на основу Уставног оквира за привремену самоуправу на Косову.

“Ауторизација” – Званична писмена дозвола издата од ТРА, којом се признаје регистрација лица која намеравају пружати телекомуникационе услуге јавности.

“Емитовање” – емитовање и дистрибуција радио или телевизијских програма намењених широкој јавности. Емитовање је једносмерна телекомуникациона услуга која не укључује повратну информацију од корисника ка пружаоцу услуга.

“Пропис о емитовању” – УНМИК-ов Пропис 2000/36 “О Регистрацији и вршењу медијских емитовања на Косову”.

“Комитет за транспорт и комуникације” (“Комитет”) – саветодавно тело основано од стране ПИСГ-а, састављено од одабраних чланова Скупштине који прате законску регулативу, која се односи на телекомуникациони сектор.

“Европска конференција за пошту и телекомуникације” (“ЦЕПТ”) – Администрација европске конференције за пошту и телекомуникације, тело које уклађује техничке и оперативне параметре између пошта и пружаоца телекомуникационих услуга широм Европе, у складу са европским стандардима.

“Поверљива информација” – Сва документа и све информације, било да су техничке или комерцијалне, или се односе на пројектовање, обнову, обезбеђење, рад, одржавање, управљање и финансирање телекомуникационих услужних активности, или других активности или опреме која се на њих односи, не укључујући информације које су већ у домену јавности, изузев кршења обавеза садржаних у овом Закону или другим важећим законима или УНМИК-овим прописима.

“Електромагнетска компатибилност” – Способност уређаја, дела опреме или система да функционише унутар система без штетних последица по остале делове система.

“Општи услови” — Услови који морају бити писмено одобрени од стране ТРА, а путем којих се регулише пословање пружаоца телекомуникационих услуга.

“Самостална телекомуникациона мрежа” – Телекомуникациона мрежа намењена појединачној или заједничкој употреби. Самостална мрежна инфраструктура користи се појединачно када је употребљава особа или фирма која ју је инсталирала.

“Међусобно повезивање” – Физичко и логично повезивање система које чине телекомуникационе мреже и/или телекомуникационе услуге, како би се омогућило да корисници једне централе комуницирају а корисницима друге централе, или за приступ услугама неке друге организације.

“Интерфејс” – Међувеза која омогућава кориснику да приступи јавној телекомуникационој мрежи или радио релејна станица, која повезује радио опрему.

“Дозвола” – Писмено званично одобрење које издаје ТРА пружаоцу услуга, потребна за све случајеве који предвиђају ограничени ресурс, укључујући, али се не ограничавајући на право коришћења броја додељене фреквенције, простора на корисничкој бандери, торњу, или кабловској вези.

“Закуп водова” – Опсег телекомуникационих могућности који гарантује кориснику

сигурни пренос између мрежних тачака; “закупљени вод” ће бити одобрен на основу права закупа.

“Локална линија” – Линија која повезује претплатнички мрежни прикључак са главном дистрибутивном централом или другом опремом јавне телекомуникационе мреже.

“Министарство за саобраћај, пошту и телекомуникације (“Министарство”) – Административно тело одговорно за рад телекомуникационог сектора, основано према УНМИК-ов Пропису бр. 2001/19, од 13 Септембра 2001, као извршни орган Привремених институција самоуправе на Косову.

“Мобилни” – Јавне телекомуникационе услуге које се пружају преко радија, поготово преко мобилних и сателитских телефона.

“Мрежне чворне тачке” – Све везне тачке и технички приступи који чине део јавне телекомуникационе мреже, а намењени су телекомуникационим услугама, или ефикасном повезивању посредством овакве јавне телекомуникационе мреже.

“Број” – Низ знакова, нумера, слова и других симбола, или комбинација свих поменутих, за приступ мрежи или за идентификацију мреже, пружаоца услуга, повезивања мрежних тачака или било ког другог елемента мреже.

“Отворена телекомуникациона мрежа” (“ОНП”) – Централна телекомуникациона мрежа у Европи, основана од Савета европске уније 28. Јуна 1990. по успостављању локалног тржишта за телекомуникационе услуге, уз примену отвореног система телекомуникација (90/387/ЕЕЦ; ОЈ Л 192/1, 24.7.1990).

“Лице” – Било која особа, укључујући и правна лица, јавна предузећа, корпорације, ортаклук, картеле, пружаоце телекомуникационих услуга, влада, или било која политичка странка, односно њено представништво.

“ПИСГ” –Привремене институције самоуправе, формиране на основу УНМИК-овог Прописа 2001/19.

“ПТК” – Поштанско и телекомуникационо предузеће Косова, формирано на основу УНМИК-овог Прописа 1999/12.

“Јавна мрежа” – телекомуникациона мрежа инсталирана ради пружања телекомуникационих услуга јавности.

“Јавне телефонске услуге” – Комерцијална услуга од стране пружаоца телекомуникационих услуга, која се састоји од директног и правовременог преноса звука телефонским путем.

“Радио опрема” – Уређај или део уређаја, који служи за пренос, т.ј. отпрему и/или пријем радио таласа, уз помоћ спектра радио фреквенције по копненим/ваздушним путевима радио комуникације.

“Радио фреквенција” – Део спектра фреквенције који се скористи за радио комуникацију, и представља део централне фреквенције, а садржи одређену ширину радио фреквенције изнад и испод ње.

“Пружалац услуга” –Било које предузеће које пружа телекомуникационе услуге кориснику или предузећу; такође описано и као оператер телекомуникационих услуга.

“Аматерска опрема” - Сва телекомуникациона опрема која је набављена на слободном тржишту, укључујући, али се не ограничавајући на хоби, научно истраживачке апликације; са изузетком индустријске серијске производње.

“Претплатник” –Правне особе или појединци који имају законски уговор о пружању телекомуникационих услуга са оператером.

“Телекомуникације” – Било каква форма примања или преноса знакова, сигнала, текста, слике, звука или других информација, преко жице, оптичког влакна, радија, или других електромагнетних средстава.

“Телекомуникационе Мреже” –Преносни системи, укључујући комутационе центре и другу опрему, која омогућава пренос сигнала између одређених мрежа помоћу жице, оптичког влакна или других електромагнетних средстава, као што су сателит, копнена мрежа, фиксна и мобилна телефоније, радио-телевизијска мрежа и мрежа кабловске телевизије.

“Телекомуникационо регулаторско тело” – (ТРА) – Независно тело основано овим Законом да регулише и унапређује развој телекомуникационог сектора на Косову.

“Телекомуникационе услуге” – Преносни системи, а понекад и прикључна опрема и други ресурси који омогућавају пренос сигнала између две одређене тачке путем жице, радија, отпучких и других електромагнетних средстава.

“Терминалска опрема” – Опрема која је намењена да се прикључи директно или индиректно на крајњу тачку мреже у циљу да шаље, обрађује или прима информације, изузимајући опрему намењену за обезбеђење приступа радио или кабловским телевизијским емисијама, осим ако таква опрема не може бити коришћена у телекомуникационе сврхе.

“Привремени медијски заступник” – Орган који надгледа радио пренос на Косову у складу са УНМИК-овим Прописом бр. 2000/36 од 17 Јуна, 2000., О регистрацији и регулисању емитовања на медијима на Косову.

“Комбиноване услуге” – Телекомуникационе услуге одређеног квалитета, које могу користити сви корисници по приступачној цени, независно од места боравка или начина преноса.

“Корисници” – Лица која користе или захтевају телекомуникационе услуге као крајњи корисници, или пружаоци услуга као корисници телекомуникационих услуга; познати и као претплатници.

“Вебсите” – Електронски фајлови којима се може приступити преко јавног интернета и који су означени као универзални бирач (УРЛ).

“Бежични” – Јавна телекомуникациона услуга помоћу радио фреквенције, као и фиксна локална и оптичка веза.

“Линија” – Јавна телекомуникациона услуга која се врши преко бакарне жице или других средстава, односно класична услуга коју пружа ПТК помоћу упредених бакарних жица.

“Рурални рејон” - јесте рејон са редзом становништво где се преобладају привредне активности које обухвате пољупроивредну производњу, зимске басте, фарме и суме. На Косову појам «рурални рејон» на специфичан начин не обухвата седам (7) велики урбанистички центара и села са висе од 1000 становника.

“Надзорни Борд”- подразумева Борд који оснива МСПТ, ради надзора рада ПТК».

”КАП” Косовска агенција поверења, као што је основано на основу Правилником УНМИК-а 2002/12.

Члан 3 Овлашћења и надлежности

(1) Одговорност за спровођење телекомуникационих услуга на Косово сносе ниже наведени органи :

- (a) Министарство ће разрадити политику сектора, укључујући законску регулативу, и ангажовање свих потребних ресурса у складу са Уставним оквиром.
- (b) ТРА, која је према овоме Закону основана као независно тело унутар ПИСГ-а, ће се старати о спровођењу политике ПИСГ-а и Министарства у складу са овим Законом и утврђивати сву осталу законску регулативу која се односи на ову материју.
- (c) УНМИК ће путем СПГС, ангажовати све ресурсе који му стоје на располагању према Уставном оквиру, и то:
 - (i) орган који ће управљати телекомуникационим предузећима у друштвеном власништву, укључујући, али се не ограничавајући само на ПТК, затим путем Косовске труст агенције (КТА) у сарадњи са ПИСГ-ом, према УНМИК-овом Пропису 2002/12, који се односи на оснивање Косовске труст агенције дана 13 Јуна 2002;
 - (ii) Регулисањем радио фреквенција, посредством Службе за регулисање фреквенција (ФМО) а да одређене административне функције врсе привремене институције И независни регулативни надлезни органи.
 - (iii) регулативом радио емитовања, којом се бави Привремени заступник медија (ТМЦ).

(2) ТРА ће координирати све активности емитовања са Привременим медијским заступником, као и са другим релевантним органима, у складу са одредбама Правилника о емитовању.

(3) ТРА одредиће пунуђачима услуга, спектралне изворе који су на посебан начин издвојени од УНМИК-а.

(4) ТРА има дискреционо право да контролише законито пословање пружаоца услуга, међународне уговоре о вршењу телекомуникационих услуга и коришћењу опреме између комерцијалних субјеката активних на Косову, али ТРА нема право закључивања уговора са државама и мултилатералним организацијама.

(5) Министарство може захтевати од СПГС за рачун УНМИК-а закључује уговоре који се односе на телекомуникациони сектор са државама и мултилатералним организацијама, и да потписује сва докумената која се односе на СПГС-ов преглед међународних уговора у име и за рачун УНМИК-а у оквиру телекомуникационог сектора. Као део консултативног процеса у овим стварима, Министарство може затражити право да као заинтересована страна учествује у расправама и преговорима вођеним од стране СПГС-а са државама и мултилатералним организацијама, које имају намеру да учествују у закључивању таквих уговора.

Поглавље 2

Телекомуникационо регулаторско тело (ТРА)

Члан 4

Оснивање Телекомуникационог регулаторског тела ТРА

(1) Телекомуникациони регуларни ауторитет (“ТРА”) где се овде оснива као непрофитабилни независни ауторитет унутар Министарства и спровешће политику ИПВЋ-а и Министарства, увек сагласно с овим законом као и сагласно са свим законодавствима донетих за примену овог закона.

(2) ТРА ће унапређивати и обезбедити обављање ефикасних и задовољавајућих локалних и међународних телекомуникационих услуга, као и других услуга у области емитовања, водећи рачуна да се те услуге не пружају без накнаде.

(3) ТРА ће се руководити овим Законом и старати се да унапређује комбиноване услуге у складу са принципима изнетим у Поглављу 8 овога Закона.

(4) ТРА је - има компетенције за доношење административних правила и упутстава за примену овог закона.

Члан 5

Средства, буџет, контрола и информисање

(1) Министарство предлаже, а Скупштина одобрава суму почетног буџета за ТРА, и врши расподелу потребних фондова из Уједињеног косовског буџета, како би финансирала оснивање и рад у првој години.

(2) После тога, ТРА ће бити самофинансирајућа, стварајући разумне трошкове и погодну административну и техничку подршку, која неће бити мања од оне која је додељена прве године, уколико Скупштина другачије не одреди.

(3) Рад ТРА ће бити финансиран од новца прикупљеног применом правилника о накнади, укључујући, али се не ограничавајући на:

- (a) ауторизације;
- (b) дозволе;

- (c) доделу бројева; и
 - (d) доделу права на коришћење спектра ресурса.
- (4) Сви фондови које сакупи ТРА ће бити положени на рачун отворен за ту намену код Службе за банкарски и платни промет Косова (БПК). ТРА ће утврдити књиговодствене стандарде за све рачуне у складу са законима Косова.
- (5) ТРА ће именовати стручног независног књиговођу да контролише рачуне према законима Косова.
- (6) ТРА ће достављати буџет на разматрање и усвајање Скупштини најкасније (2) месеца пре почетка сваке финансијске године.
- (7) Најкасније шест (6) месеци по завршетку финансијске године, ТРА ће припремити и предати Скупштини годишњи извештај који садржи финансијске показатеље о активностима ТРА за наредну годину. Електронска копија тог извештаја ће бити објављена на званичном вебсите-у ТРА.

Члан 6 Активности Управног одбора

- (1) Законска права ТРА заступа Управни одбор. Одлуке Одбора се морају доносити на транспарентан начин, независно од политичких, привредних и других утицаја.
- (2) Управни одбор има пет (5) чланова.
- (3) Чланови Управног одбора ТРА ће бити плаћени у складу са Правилником о исплати који се односи на чланове Скупштине, а који мора бити утврђен буџетом ТРА и поднешен Скупштини на одобравање.
- (4) Министар за саобраћај, пошту и телекомуникације у консултацији са Премијером именоват ће једног од чланова Управног одбора за председавајућег. Председавајући води седнице и активности Управног одбора, рад администрације ТРА, контролише пријем нових радника, престанак радног односа и прати рад целе администрације.
- (5) Мандат Управног одбора траје пет (5) година од дана именовања члана, са правом на само два мандата.. Да не би дошло до истека више од два (2) мандата у току исте календарске године, чланови могу бити именовани наизменично.
- (6) Проста већина од укупног чланства представља кворум који води пословање ТРА. Сваки члан, укључујући и председавајућег има један глас помоћу кога ће моћи да гласа о сваком послу или одлуци ТРА. У случају изједначених гласова , одлучујући је глас председавајућег.
- (7) Управни одбор ће се састајати колико је пута потребно, али најмање једном у току календарског месеца у циљу обављања својих активности. Састанци Управног одбора ће бити отворени за јавност, осим уколико Управни одбор не одлучи другачије, било као део његових административних смерница или на ад хоц бази.

(8) Управни одбор је овлашћен да донесе писана правила којима ће своме особљу поверавати одређене задатке и функције.

(9) Изводи из записника са састанака Управног одбора морају бити доступни јавности.

Члан 7

Квалификације чланова, именовање, оставке и смене

(1) Чланове Управног одбора, по препоруци Министара за саобраћај, пошту и телекомуникације, предлаже Влада и именује их Скупштина.

(2) Листа именованих чланова Управног одбора мора бити поднешена Скупштини на усвајање најкасније тридесет (30) дана од дана ступања овога Закона на снагу.

(3) Чланови управног одбора ТРА морају имати диплому факултета и бити квалификовани стручњаци о области политике, фреквенција, интерконекција, тарифа, закона, економије стандардизација, или имати најмање десет(10) година радног стажа у области телекомуникација.

(4) Чланови Управног одбора морају бити у сталном рандом односу у ТРА и неће учествовати у никаквој другој комерцијалној активности без обзира да ли члан добија или не надокнаду за такву активност. Као услов за именовање члан ће морати да се, уколико је то могуће, повуче са јавне или реизборне функције или другог запошљења. Осим тога члан ће морати да откаже све пословне активности и финансијске интересе у предузећима која су под јурисдикцијом Управног одбора, и да се у свему повинује правилима и стандардима које је одредила ТРА.

(5) Двотрећинском већином гласова, ТРА може сменити члана због стручне неспособности или лошег понашања. Посебни разлози за отпуштање или принудни отказ предвиђају, али се не ограничавају на следеће разлоге:

- (a) смрт;
- (b) ментална или физичка неспособност;
- (c) отпуштање према условима или одредбама овог Закона;
- (d) услед стечаја или несолвентности;
- (e) неоправданог одсуства са три узастопна службена или редовна састанка ТРА;
- (f) почињеног кривичог дела;
- (g) личног, супружничког или директног породичног интереса за додељену дозволу сходно одредбама овог Закона; или
- (h) финансијских добити стечених од било ког снабдевача телекомуникационе опреме или пружаоца услуга.

(6) Свако разрешење са дужности сходно члану 7 (5) биће предмет разматрања на Скупштини.

(7) Члан ТРА може дати оставку само ако је исту најавио председавајућем у писменом виду три (3) месеца унапред.

Поглавље 3

Овлашћења и надлежности

Члан 8

Политика функционисања и стандарди

(1) Најкасније тридесет (30) дана од дана ступања овога Закона на снагу, ТРА мора утврдити сопствена правила рада, укључујући, али се не ограничавајући на изнајмљивање и запошљавање на недискриминатоској основи, односно на бази писаних описа послова и радних задатака. Сва административна правила која ТРА буде усвојила морају бити доступна јавној контроли.

(2) Најкасније тридесет (30) дана од дана ступања овога Закона на снагу ТРА мора усвојити правила понашања својих чланова Управног одбора и запошљених у циљу извршења њихових дужности часно и способно, избегавајући могуће сукобе интереса. Ови стандарди понашања морају посебно искључити ниженаведене могућности.

- (a) примање било каквих финансијских добити од испоручиоца телекомуникационе опреме, укључујући, али се не ограничавајући на новац, деонице, некретнине, поклоне, путне или личне услуге;
- (b) власништво или право на управљање у активностима било којег испоручиоца телекомуникационе опреме или пружаоца услуга, укључујући и ПТК или њене кооперанте или правне следбенике.

(3) Ограничења из Параграфа (2)(б) се не односе само на деонице уложене и држане у виду пензионог фонда или трговинско брокерског заједничког фонда, под условом да вредност ових деоница не прелази пет (5) посто од тржишне капитализације и под условом да су средства оглашена јавности на званичан начин и у одређено време или у року од петнаест (15) дана од дана обављања овакве трансакције.

Члан 9

Утврђивање накнада и наплата

(1) Телекомуникациони регуларни ауторитет («ТРА») ће да одреди административне таксе за телекомуникациске услуге у складу са овим законом и другим релевантним прописима.

(2) ТРА ће објавити списак накнада на следећи начин:

- (a) најкасније у року од тридесет (30) дана од дана ступања на снагу овога Закона, ТРА ће применити списак накнада које ће се наплаћивати приликом подношења захтева, регистрације, доделе права на коришћење спектра ресурса, као и за доделу бројева и нумеричких слогова;
- (b) Најкасније у року од шездесет (60) дана од дана ступања на снагу овога Закона ТРА ће објавити списак накнада које ће се наплаћивати за прикључивање према јавним тендерима и аукцијама;
- (c) Најкасније у року од деведесет (90) дана од дана ступања овога Закона на снагу ТРА ће објавити списак накнада које ће се наплаћивати због

повреде прописа, као и висине појединих новчаних казни и других казни. Казне ће бити у ЕУР-има и подлежу сагласности Министарства.

- (3) Списак накнада за све категорије услуга ће се примењивати јединствено за све пружаоце услуга.
- (4) ТРА је овлашћено да изврши прилагођавање накнада. Повећање или смањење накнада ће се примењивати јединствено за све категорије. ТРА ће оглашавати на своме званичном вебсите-у сва та предложена усклађивања најкасније у року од три (3) месеца пре њихове званичне примене.
- (5) ТРА ће утврдити интерна правила како би се мишљења приваног и јавног сектора у вези накнада узела у обзир.
- (6) ТРА ће утврдити камату за закаснеле уплате по основу извршених наканда описаних у овоме Члану, која ће износити двадесет и пет (25) процената од укупне суме накнаде која није уплаћена на време.

Члан 10 Испитивање јавног мњења

- (1) ТРА може испитивати јавно мњење у вези свих битних телекомуникационих ствари, било на споствену иницијативу или по писменом налогу Министарства.
- (2) ТРА може вршити испитивања јавног мњења у вези ствари које се односе на њену регулациону улогу, укључујући, али се не ограничавајући на цене и повреде прописа од стране пружаоца услуга.
- (3) Истрживања које врши ТРА ће бити јавна, изузев ако ТРА не одлучи другачије на основу поверљивости било које ствари која може бити предмет испитивања.
- (4) ТРА мора утврдити посебне прописе и поступке у циљу спровођења испитивања јавног мњења. Ова испитивања јавног мњења морају бити доступна јавности.
- (5) О сваком испитивању јавног мњења водиће се записник који се мора чувати код ТРА.

Члан 11 Жалбе, решавање спорова и право на жалбу

- (1) Најкасније у року од тридесет (30) дана од дана ступања овога Закона на снагу ТРА мора утврдити поступке којима ће се омогућити ефикасно подношење жалби од стране оштећених лица која имају законске интересе, или јавности уопште.
- (2) Уколико је то предвиђено овим Законом или другим важећи прописима ТРА мора решавати телекомуникационе спорове између странака, укључујући али се не ограничавајући на спорове само између пружаоца услуга и кориснике, власнике земље и опреме.

(3) ТРА ће предузети мере за решавање спора на захтев једног од учесника, што је објашњено у параграфу један (1) овога Члана, или на сопствену иницијативу.

(4) По примању захтева од странке која покреће поступак за решавање спора, ТРА је дужна да у року од шест (6) недеља прикупи информације неопходне за прихватање или одбацивања захтева.

(5) У случају да ТРА одбаци захтев, учесници ће бити писмено обавештени о разлозима одбијања.

(6) У случају да ТРА прихвати захтев за решавање спора, заказаће расправу између странака у спору, спровести испитивање у циљу прикупљања релевантних чињеница, и донети одлуку о прихватању или одбацивању жалбе.

(7) ТРА ће се придржавати важећих закона и прописа, трудећи се да задовољи интересе корисника телекомуникационих услуга, промовишући иновације и развој телекомуникација и штитећи начела конкуренције.

(8) На акте и одлуку ТРА стране у спору имају право приговора преко суда, у складу са поступком и на начин утврђен законима Косова.

Члан 12

Право на прикупљање и чување информација

(1) ТРА ће прикупљати и чувати информације, укључујући, али се не ограничавајући на статистику, финансије, запосленост и извештаје о раду мреже или друге извештаје који су јој потребни да би вршила своју дужност по овом Закону и другим важећим прописима.

(2) ТРА ће прикупљати личне податке само према закону Косова.

(3) У руковању информацијама добијених сагласно овоме Члану, ТРА ће чувати пословне тајне и поверљиве информације.

Члан 13

Службени подаци

(1) У складу са својим овлашћењима која се односе на прикупљање и чување података ТРА ће формирати и водити званичне податке о пружаоцима телекомуникационих услуга и свим особама којима су додејене радио фреквенције или бројчани слогови према домаћем нумеричком систему.

(2) Регистар података се мора водити као заједничка административна база података.

(3) У регистару пружаоца телекомуникационих услуга водиће се следећи подаци:

- (a) пуно име и назив пружаоца телекомуникационих услуга;
- (b) законски статус и порески број;

- (c) пуно име и лични број одговорног лица;
- (d) регистарски број у Пословном регистру Косова;
- (e) адреса или адреса дирекције;
- (f) информације које се тичу ауторизације и типа пружаних телекомуникационих услуга;
- (g) датум истека ауторизације и/или дозволе;
- (h) врста телекомуникационих услуга које се врше;
- (i) остале информације које се односе на ауторизацију и/или дозволу;
- (j) информације о оператеровој класификацији према значају на тржишту;
- (k) информације које се односе на статус пружаоца услуга везано за плаћене казне и прекршаје изречене од стране ТРА.

(4) У ТРА регистар лица којима је додељено право коришћења радио фреквенције морају се водити следећи подаци:

- (a) пуно име и назив корисника;
- (b) законски статус и порески број;
- (c) пуно име и лични број одговорног лица;
- (d) регистарски број у Пословном регистру Косова;
- (e) адреса или адреса дирекције;
- (f) информације које се тичу додељене радио фреквенције;
- (g) датум истека ауторизације и/или дозволе;
- (h) врста телекомуникационих услуга које се врше;
- (i) остале информације које се односе на ауторизацију и/или дозволу;
- (j) информације које се односе на статус пружаоца услуга везано за плаћене казне и прекршаје изречене од стране ТРА.

(5) У ТРА регистар особа којима је додељен нумерички слог по Косовском нумеричком плану водиће се:

- (a) пуно име и назив корисника;
- (b) законски статус и порески број;
- (c) пуно име и лични број одговорног лица;
- (d) регистарски број у Пословном регистру Косова;
- (e) адреса или адреса дирекције;
- (f) информације које се тичу додељеног нумеричког блока;
- (g) датум истека;
- (h) врста телекомуникационих услуга које се врше;
- (i) остале информације које се односе на доделу;
- (k) информације које се односе на статус пружаоца услуга везано за плаћене казне и прекршаје изречене од стране ТРА.

(6) ТРА може водити податке наведене у параграфу пет (5) овога Члана преко директне компјутеризоване везе.

(7) ТРА ће доставити годишњи извештај Скупштини о своме раду. ТРА ће објавити извештај на вебсите-у, направити копије за јавност и истакнути их у својим просторијама.

Члан 14
Истраге и повреде прописа

- (1) Тра може истраживати било које чињенице, услове, праксу или ствари које нађе за сходно или одговарајуће да утврди да ли је неко лице повредило или ће повредити овај Закон или друге важеће законе, или било које правило које је издато ради спровођења законских овлашћења ТРА.
- (2) У спровођењу таквих истраживања, члан Управног одбора ТРА, или неки други службеник кога је Управни одбор одредио, има овлашћења да позове сведоке, захтева њихово присуство, узима податке и тражи на увид књиге, документацију, уговоре, споразуме и све друге податке везане за истрагу.
- (3) У случају да се било која особа не одазове налогу ТРА, ТРА може затражити помоћ надлжних судских органа или одговарајућег овлашћеног тела.
- (4) Предузећа, организације и друга правна лица се могу оптужити за неиспуњење овога Закона зато што су деловали, донели одлуку, или пропустили да делују када је то требало, као резултат донете одлуке или дела које је извршено (намерно, случајно или пропустом), од стране директора, секретара, руководиоца, члана Управног одбора или било којег другог службеника те фирме, организације или лица.

Члан 15
Ступање на снагу

- (3) ТРА ће именовати инспекторе који ће потврдити законско коришћење дозволе и законско коришћење ресурса спектра, укључујући али не ограничавајући на:
- (a) организацију мрежне инфраструктуре; и
 - (б) торњеве, спроводнике и унутрашње мреже.
- (4) ТРА ће издати званичну легитимацију инспекторима и пружити им писмене инструкције за спровођење инспекције. Инспектори могу добити експертска мишљења и техничке савете.
- (5) Корисници дозвола ће пружити документа, планове и приступ капацитетима на основу писменог налога инспектора.
- (6) ТРА може наредити у писменој форми да се опрема блокира и запечати, уколико није издата дозвола, или је истекла, или инспектори имају доказ да се нису поштовали услови дозволе. Наредбе о блокирању ће применити инспектори и ауторитети Косова за спровођење закона.
- (7) Када инспектори имају довољно доказа да докажу да је корисник дозволе прекршило овај Закон, услове дозволе и/или одобрена правила ТРА може :
- (a) наметнути казне и издати писмену наредбу да се исправе штетна деловања у оквиру одређеног периода; или
 - (б) суспендовати или повући генералну ауторизацију или појединачну дозволу.

Члан 16
Поступак уклањања тржишних баријера

(1) Најкасније девет (9) месеци по ступању овог Закона на снагу, ТРА ће доставити Скупштини извештај идентификујући и дајући предлог за уклањање тржишних баријера за предузећа и друге мале фирме које пружају телекомуникационе услуге.

(2) Извештај мора обухватити и мишљење приватног сектора, које може бити засновано на јавном мњењу, писаним коментарима, или оба. Ово ће се нарочито односити на следеће ствари:

- (a) доступност, квалитет и цену закупљених водова, међусобног повезивања, укључујући и неповезане мрежне елементе и основне податке корисника, погодне за телефонски именик или оглашавање;
- (b) конкурентску набавку роба и услуга од стране ПТК-а;
- (c) баријере у усвајању електронске трговине, који се не ограничавају само на:
 - i. електронске потписе;
 - ii. јавну кључну инфраструктуру;
 - iii. интернет додељивање адреса и имена; и
 - iv. техничке и финансијске аспекте међународних пролаза, који омогућавају међусобно повезивање позива са и унутар Косова.

(3) ТРА ће извршити разматрање елемената описаних у параграфу (1) овога Члана, и поднети предлог Скупштини најкасније једну (1) годину након разматрања, а након тога редовно једном годишње.

Члан 17
УН Усклађивање

(1) Најкасније шест (6) месеци по ступању овог Закона на снагу, ТРА ће доставити Скупштини извештај идентификујући техничке сметње до пуне сагласности са ЕУ прописима и одлукама у погледу развоја отвореног и конкурентског телекомуникационог тржишта. Ово ће се нарочито односити на следећа питања:

- (a) Радио фреквенције:
- (b) Нумерички план: усвајање нумеричког система ОНП радног плана, нарочито уобичајеног међународног кода (00) и бесплатних позива (хитних и других услуга);
- (c) Електронска трговина: усвајање ЕУ прописа ствара услове за примену електронских потписа и проток унакрсних информација ;
- (d) Интернет додељивање имена и адреса: креација најсавременијег достигнућа како би се унапредила комерцијална експлоатација интернета на Косову.
- (e) Прикључци међународних оператера: усвајање јавних поступака и одговарајуће документације.

(2) ТРА ће извршити разматрање елемената описаних у параграфу (1) овога Члана и поднети предлог Скупштини најкасније једну (1) годину након разматрања, а касније редовно једном годишње.

Поглавље 4 ПТК

Члан 18

ПТК је јавни оператор пошталних и телекомуникационих услуга на Косову, како је дефинисано Правилником УНМИК-а 1999/12.

Члан 19

МСПТ путем Надзорног Борда врши че надзор над радом ПТК.

Поглавље 5 Ауторизације и дозволе

Члан 20 Надлежности ТРА

(1) Осим уколико није другачије предвиђено овим Законом, ТРА има искључиво право издавања ауторизација и дозвола за вршење телекомуникационих услуга на Косову.

(2) ТРА ће спроводити све активности и радње из овога Члана на транспарентан и недискриминаторски начин, у складу са овим Законом.

Члан 21 Ауторизације

(1) Ни једно лице не сме вршити телекомуникационе услуге јавности на Косову пре него што добије ауторизацију од стране ТРА.

(2) Предузећа или лица која организују телекомуникационе услуге у сопствене ексклузивне сврхе неће морати да добију ауторизацију, међутим у случају да немеравају корисити ограничени извор, може им се захтевати дозвола.

(3) ТРА ће прописати прецизне, писане, недискриминаторске поступке за подношење захтева, процесуирање и издавање ауторизација.

(4) Као део поступка издавања ауторизације ТРА је овлашћена да тражи од подносиоца захтева информације које су неопходне у циљу потврђивања података наведених у захтеву, као и спремност подносиоца захтева за испуњењем одредаба овога Закона.

(5) Ауторизација се може издати по испуњевању одредаба садржаних у Општим условима пословања, што најминималније подразумева испуњење ниженаведеног:

- (a) пружалац услуга мора пружати услуге јавности на транспарентан, недискриминаторски начин;
- (b) пружалац услуга ће понудити свим претплатницима стандардни уговор, који ће бити писан, недискриминаторски, доступан ТРА по његовом захтеву;
- (c) пружалац услуга ће уручити свим претплатницима детаљне и прецизне рачуне;
- (d) пружалац услуга ће омогућити свим претплатницима процедуру за решавање спорова; и
- (e) пружалац услуга ће објавити и дати адекватно јавно обавештење о променама у условима приступа, укључујући цене, квалитет и доступност услуга.

(6) ТРА може захтевати додатне услове за ауторизацију на основу врсте или категорије услуга, који могу укључивати, али се не ограничавају на следеће:

- (a) корисничка информација потребна за телефонски именик;
- (b) вршење хитних служби;
- (c) специјални аранжмани за онеспособљена лица;
- (d) потребни услови за мрежне интерконеције;
- (e) услови који одражавају стандарде јавног морала и штите јавну безбедност; и
- (f) разрађене планове пружаоца услуга за наставак вршења основних телекомуникационих услуга јавности у случају штрајка или извођења радова, који би се применили након одобравања од стране ТРА и након евидентирања од стране МТЦ-а.

(7) ТРА ће одредити врсту или категорије услуга за ауторизацију које могу укључивати, без ограничења, следеће:

- (a) подаци о услугама, укључујући и податке о јавним фиксним и циркуларним услугама
- (b) услуге преноса података уз доплату, укључујући мултимедију, интернет и емаил;
- © услуге преноса података уз доплату, као што су памћење и гласовна пошта, аудиотекст и телетекст услуге, видео-конференције, видеофон;
- (d) услуге премија, као што су подељени трошак, подељени приход, бесплатни телефон и картице за телефон; и
- (e) личне сателитске комуникационе услуге.

Члан 22

Дозволе

- (1) Ни једно лице не сме вршити телекомуникационе услуге, укључујући и ограничене изворе, пре него што добије од ТРА дозволу за вршење тих услуга, укључујући, али се не ограничавајући на право коришћења броја додељене фреквенције, простора на корисничкој бандери, торњу или кабловској мрежи.
- (2) Број дозвола који ТРА може издати је неограничен, осим због техничких ограничења, која се могу односити на коришћење спектра радио фреквенције, као што је то наведено у Плану коришћења ресурса од стране СРС. У случају да ТРА одлучи да се ради о ограниченој радио фреквенцији, ТРА ће извршити избор корисника дозвола путем тендера или аукције, у складу са важећим законом.
- (3) ТРА ће прописати прецизне, писане и недискриминаторске услове за издавање дозвола.
- (4) Дозвола се може издати кориснику који према оцени ТРА има довољно финансијских средстава и техничког потенцијала да испуни услове предвиђене дозволом.
- (5) Уколико ТРА утврди да је поједином дозволом угрожена безбедност на Косову или јавни ред, о томе ће обавестити Министарство за саобраћај, пошту и телекомуникације, и од нега тражити решење.
- (6) ТРА је овлашћена да затражи и допунске информације од корисника, како би се уверила да је исти у стању да испуњава законске обавезе.
- (7) Дозвола се може дати у складу са одредбама општих услова који подразумевају минимум ниженаведеног:
 - (а) врсту, карактеристике, и покривеност услугама и план мреже;
 - (б) радно време, квалитет и доступност мреже и услове приступа, нарочито за јавне телефоне или њихов еквивалент у случају мобилних услуга;
 - (ц) услове тајности и неутралности у погледу преношења информација;
 - (д) стандарди и спецификације за мреже и услуге, нарочито, европски стандарди
 - (е) потребни услови за заштиту околине и општинска планирања, укључујући где је могуће услове за покривање делогруга и дељење капацитета;
 - (ф) потребне услове у интересу безбедности на Косову и хитних служби, укључујући полицију, ватрогасце и хитну помоћ;
 - (г) допринос оператера на пољу телекомуникационих истраживања и обуке ;
 - (х) коришћење радио спектра, његове наплате и трошак управљања и контроле;
 - (и) додела личних бројева или нумеричких слогова, накнаде за управљање и контролу плана бројева;
 - (ј) обавеза вршења комбинованих услуга у складу са овим Законом;
 - (к) услуге неопходне за формирање претплатничког телефонског именика, у складу са овим Законом;
 - (л) права и обавезе оператера по питању интерконекција;

- (m) неопходни услови за фер конкуренцију;
- (n) неопходни услови за једнак третман међународних оператора;
- (o) неопходни услови за међусобно пружање услуга;
- (p) обавезе оператора према Општим условима ТРА;
- (q) накнаде за издавање, надзор и контролу дозвола; и
- (r) једнак третман пружања информација корисницима, нарочито уговорне обавезе о пружању услуга, као и надокнада трошкова корисницима у случају да пружалац услуга прекрши неопходан квалитет услуга наведених у параграфу (б) овога Члана.

Члан 23

Подношење, утврђивање и оглашвање Општих услова пословања и цена

- (1) Пружаоци услуга који желе да пружају телекомуникационе услуге, а траже за то дозволу од ТРА морају у складу са овим Законом припремити и поднети ТРА опис услуга и Опште услове пословања заједно са детаљним ценама.
- (2) Пре примене Општих услова, пружаоци услуга са значајном тржишном снагом морају поднети узорак уговора предвиђеног за кориснике, који мора бити део Општих услова пословања, на који ТРА даје своју писмену сагласност.
- (3) ТРА ће дати писмену сагласност на поднете Опште услове пословања најкасније у року од седам дана од пријема од стране пружаоца услуга, осим уколико ТРА не одлучи да су неопходне додатне информације и/или калкулације, у коме случају ће се рок за издавање дозволе продужити на максимум четрнаест (14) дана, од дана достављања додатне информације од стране пружаоца услуга.
- (4) У случају да ТРА не успе да изда или преда писмену сагласност пружаоцу услуга у року предвиђеног у Параграфу (3) овога Члана, сматраће се да је ТРА дала своју сагласност.
- (5) ТРА може наложити пружаоцу услуга да измени своје Опште услове пословања чак уколико је дата сагласност, уколико утврди да су те измене неопходне у циљу заштите корисника или очувања конкуренције.

Члан 24

Утврђивање цена

- (1) Цена телекомуникационих услуга ће се базирати на висину трошка ефикасног вршења услуге. Исте врсте услуга од истог оператора биће идентичне широм Косова, или у операторовој целокупној зони функционисања, уколико не функционише широм Косова.
- (2) Цена за фиксне телефонске услуге и за услуге пружене од оператора са значајном тржишном снагом ће се састојати од трошка пружања те услуге, на основу примењивих рачуноводствених стандарда.
- (3) Цена за фиксне телефонске услуге и за услуге пружене од оператора са значајном тржишном снагом ће бити:

- (a) јасне, како корисници не би платили за услуге које нису користили;
- (b) транспарентне, недискриминаторске, подложне жалби корисника;
- (c) доступне јавној контроли; и
- (d) и предвиђене на такав начин да попусти не би негативно утицали на конкуренцију.

(4) Оператери могу смањити цене у односу на опште примењене, као што је то предвиђено овим Чланом, како би се узеле у обзир специјалне околности онеспособљених лица и других класа клијената.

(5) У складу са одредбама овога Члана, ТРА ће развити и применити правила о ценама које ће бити усаглашене са овим Законом.

Члан 25

Садржај дозволе

(1) Дозвола за пружање телекомуникационих услуга мора најмање садржати ниженаведено;

- (a) информације у вези са врстом услуга, карактеристике или стандарде мрежног функционисања, област покривености, и информације у вези са капацитетима и распрострањавањем мреже;
- (b) подаци о кориснику дозволе и могуће рестрикције;
- (c) рок важности дозволе; и
- (d) обавезе корисника дозволе у складу са овим Законом и другим важећим законским прописима.

Члан 26

Услови доделе, преноса, измене, обнављања, одузимања, опозива и истека дозволе

(1) Дозвола се може издати на одређени период, који не може бити дужи од петнаест (15) година, уз редовно плаћање накнаде.

(2) Услов за продужење дозволе је да корисник обавести ТРА најкасније у року од тридесет (30) дана о свим изменама свог законског, пореског и грађанског статуса, или о увођењу поступка стечаја или другог законског поступка, добровољног или принудног, који се води према њему.

(3) Дозвола се не може пренети на друго лице без претходног одобрења ТРА, укључујући и пренос по судском решењу о ликвидацији.

(4) ТРА ће изменити дозволу за вршење телекомуникационих услуга уколико:

- (a) добије такав налог од Министарства у координацији са СПГС због спектра радио фреквенције ; или
- (b) се то захтева међународним законским актима важећим на Косову.

(5) На крају периода за који је дата дозвола, ТРА може али није дужан да понови давање дозволе, и ако су испуњени сви предвиђени услови за добијање дозволе.

(6) ТРА ће укинути дозволу на основу писменог захтева корисника дозволе.

- (7) ТРА ће опозвати дозволу уколико:
- (a) корисник дозволе не испуњава услове предвиђене дозволом;
 - (b) пријава за дозволу садржи лажне, нетачне и непрецизне информације које су веома битне;
 - (c) корисник дозволе није отпочео вршење услуга у року од једне године од издавања дозволе, осим ако није другачије наведено у дозволи;
 - (d) наканде за дозволу нису плаћене а дато је обавештење о томе; или
 - (e) добије такав налог од Министарства у координацији са СПГС због спектра радио фреквенције и/или
 - (f) уколико ТРА одлучи да би неиспуњење обавеза пружаоца услуга у складу са дозволом изазвало битне поремећаје на тржишту.
- (8) Дозвола истиче:
- (a) на крају периода за који је издата или обновљена; или
 - (b) уколико корисник дозволе престане да постоји а пренос није извршен.
- (9) Све активности предузете од ТРА према овом Члану ће бити јавне и објављене на интернет сајту ТРА.

Члан 27

Заједничко коришћење капацитета и право првенства

ТРА ће донети правила о коришћењу телекомуникационих услуга у приватном и јавном сектору, укључујући, али се не ограничавајући на трансмисионе торњеве за бежичне услуге, корисничке прикључке за жичане услуге, као и друге применљиве инфраструктуралне форме. ТРА ће такође утврдити правила за минимизирање штетних догађаја или оштећења капацитета мреже, укључујући, али се не ограничавајући на подземне или ваздушне каблове.

Поглавље 6

Додела права коришћења радио фреквенција

Члан 28

Услови за доделу фреквенција

- (1) Радио фреквентни канали који су додељени у сврхе безбедности на Косову и одбране, хитне случајеве, односно ради заштите од елементарних непогода, су у надлежности СПГС. Према томе, ТРА нема право доделе тих фреквенција који су резервисани од стране СПГС.
- (2) Пружаоци услуга који желе да користе радио фреквенције додељене ПИСГ-у од стране СПГС, морају претходно добити право на коришћење од ТРА. ТРА ће доделити право на коришћење радио фреквенција у складу са овим Законом и важећим прописима.
- (3) ТРА ће одредити радио фреквенције за које није потребна додела права коришћења и ту ће информацију учинити доступну јавности.

(4) ТРА ће одредити који су резервисани ресурси спектра предвиђени за поступак аутоматске аукције, који неће бити доступни за појединачне захтеве, укључујући, али се не ограничавајући на мобилне услуге у ГСМ стандарду и фиксне бежичне услуге.

Члан 29

Поступак подношења пријаве и услови доделе фреквенција

(1) ТРА ће прописати прецизне, писане, недискриминаторске поступке за подношење захтева, поцесуирање и издавање доделе права коришћења радио фреквенција.

(2) ТРА ће одбити доделу права за коришћење радио фреквенција у случају да одреди да:

- (a) захтев кандидата није технички могућ;
- (b) додела права за коришћење радио фреквенција би била у супротностима са одредбама овог Закона;
- (c) додела права за коришћење радио фреквенција би спречила ефикасно коришћење спектра радио фреквенција или функционисање друге телекомуникацијске опреме;
- (d) кандидат је прекршио одредбе овог Закона или није успео да измири обавезе у погледу коришћења радио фреквенција; или
- (e) уколико, након доделе права за коришћење радио фреквенција, сигнал са радио опреме узрокује неприхватљиво мешање са другом радио опремом, пријемницима или електричним или електронским системима.

Члан 30

Услови потребни за оглашавање

(1) Након пријема пријаве за коришћење радио фреквенција или фреквенција за пружање јавних телекомуникацијских услуга на Косову, ТРА ће потврдити пријем пријаве и огласити намену за коју ће кандидат користити фреквенцију, али неће објавити информацију везану за кандидата. Огласом ће се такође позвати и други кандидати да предају пријаве за ту фреквенцију најкасније шездесет (60) дана од датума огласа.

(2) Уколико, у току периода од шездесет (60) дана описаног у параграфу два (2) овога Члана, ТРА не прими додатне пријаве, или уколико ТРА прими додатне пријаве по којима може доделити радио фреквенције свим кандидатима истовремено, ТРА ће доделити право за коришћење фреквенције у складу са условима овог Закона.

(3) Уколико, у току периода од шездесет (60) дана, наведеног у параграфу два (2) овога Члана ТРА прими додатну(е) пријаву(е) и не може истовремено доделити радио фреквенцију свим кандидатима, ТРА ће одбити све пријаве и објавити јавни тендер за доделу права за коришћење радио фреквенција најкасније од тридесет (30) дана од датума првобитне пријаве, а право за коришћење радио фреквенција доделиће према поступку који сама утврди, у складу са јавним тендером и аукцијом.

Члан 31

Садржај права на коришћење радио фреквенција

(1) Додела права за коришћење једне или више радио фреквенција ће се састојати најмање од следећих елемената:

- (a) информације у вези са оним коме је додељено право;
- (b) информације у вези са додељеном радио фреквенцијом;
- (c) информације у вези са покривеном области која је додељена;
- (d) информације у вези са периодом важења доделе; или
- (e) било којих додатних информација и услова које може захтевати ТРА.

Члан 32

Услови доделе фреквенција, опсег и истек права

(1) Додела права коришћења радио фреквенција ће бити издата од стране ТРА на одређени период који не може бити дужи од петнаест (15) година, уз редовно плаћање годишње накнаде и уз обезбеђење Општих услова половања.

(2) По захтеву корисника права коришћења радио фреквенције, ТРА може продужити период уз поштовање услова из првобитне доделе. Захтеви за продужење права коришћења радио фреквенције се морају поднети ТРА тридесет (30) дана пре истека постојеће дозволе.

(3) Додела права за коришћење радио фреквенција ће истећи:

- (a) на крају периода за који је додела права за коришћење дата, осим уколико није обновљена;
- (b) уколико онај коме је додељена престане да постоји;
- (c) уколико онај коме је додељена не успе да почне да користи радио фреквенцију најкасније од једне године након добијања доделе;
- (d) након повлачења доделе права за коришћење радио фреквенција у складу са одредбама овог Закона.

(4) Предузете акције од стране ТРА у погледу продужења, преноса, повлачења, и истека ће бити јавно доступне.

(5) Услов за продужење важности додељеног права коришћења радио фреквенције је да корисник обавести ТРА најкасније у року од тридесет (30) дана од дана наступања о свим промена свога законског, пореског и грађанског статуса или о увођењу стечајног поступка, односно других законских мера, његовом вољом или против ње.

Члан 33

Радио фреквенције за пружање мобилних јавних радио услуга

- (1) ТРА може укључити доделу права коришћења радио фреквенција у дозволи за вршење мобилних јавних радио услуга, у складу са политиком коју буде усвојило Министарство.
- (2) У случају да је додељено право коришћења радио фреквенције укључено у дозволу за вршење услуга, сви остали услови који се односе на пренос, измену, опозив и истек поменути у томе Параграфу ће се примењивати.

Члан 34

Пренос, измена и опозив

- (1) Корисник права радио фреквенција може пренети та права на друга физичка и правна лица, с тим да се испуне услови првобитне доделе, и да ТРА писмено то одобри.
- (2) ТРА може изменити доделу права за коришћење радио фреквенција уколико:
 - (a) је додела положаја радио фреквенција измењена или постоји хитна јавна потреба која се другачије не може задовољити;
 - (b) је та додела неопходна за ефикасно коришћење спектра радио фреквенција и за добробит јавности;
 - (c) није другачије могуће избећи штетно радио мешање; или
 - (d) се та додела се захтева међународним правним актом који је законски обавезујућ на Косову;
- (3) У случајевима наведеним у параграфу (2) овога Члана, ТРА ће доделити ново право за коришћење радио фреквенција.
- (4) У случајевима наведеним у параграфу (2) овога Члана, ТРА може повући доделу права за коришћење радио фреквенција.
- (5) У оним случајевима где је ТРА изменила или повукла додела права за коришћење радио фреквенција, корисник права може се пријавити за еквивалентну фреквенцију, докле год измена или повлачење није настало њиховом кривицом. У случају да није могуће доделити право за коришћење еквивалентне фреквенције, корисник фреквенције ће имати право на компензацију.
- (6) ТРА ће повући доделу права за коришћење радио фреквенција на основу захтева онога коме је додељена, с тим да је то лице испунило обавезе доделе и било које друге релевантне законске обавезе.
- (7) ТРА ће повући доделу права за коришћење радио фреквенција уколико одлучи да:
 - (a) пријава за доделу права садржи лажне, погрешне или нетачне информације;
 - (b) носилац више не испуњава услове доделе;
 - (c) накнада за коришћење радио фреквенција није плаћена и после датих

- (d) упозорења; или сигнал са радио опреме узрокује неприхватљиво мешање са другом радио опремом, пријемницима или електричним и електронским системима;
- (8) Активности предузете од стране ТРА у вези преноса, измена и опозива морају бити доступне јавности.

Члан 35

Накнада за доделу и плаћање

- (1) Корисник права ће платити годишњу накнаду ТРА за доделу права за коришћење радио фреквенција.
- (2) Накнада неће бити потребна за доделу права за коришћење радио фреквенција везаних за безбедност на Косову и одбрану или заштиту против елементарних и других катастрофа, и за радио аматере, у складу са овим Законом.
- (3) ТРА ће утврдити накнаду која ће се плаћати у складу са овим Чланом, узимајући у обзир следеће:
- (a) област покривености;
 - (b) густину становништва у области покривености;
 - (c) радио фреквенцију или ширину положаја радио фреквенција; или
 - (d) тип радио комуникација покривених доделом.

Члан 36

Додатни мобилни тендер

Независно од одредаба овога Члана, ТРА ће у координацији са СПГС доделити право коришћења радио фреквенције за ГСМ900 мобилних јавних радио услуга у складу са поступком о јавном тендеру и аукцији. Министарство ће припремити тендерску документацију, која такође треба бити потврђена од стране ТРА. Најксније у року од шест (6) месеци након ступања овог Закона на снагу, ТРА ће по налогу Министарства понудити продужетак дозволе свим пружаоцима мобилних услуга који тренутно не врше те услуге на тржишту Косова, и то путем међународног тендера, у складу са одредбама овога Закона и важећи прописима.

Поглавље 7 Додела бројева

Члан 37

Додела бројева

- (1) ТРА ће припремити план бројева, доделити бројеве и нумеричке слоге на недискриминаторски начин, као што је то наведено у Члану 66 овога Закона.
- (2) Ниједан оператер не може користити бројеве осим и док ТРА не додели те бројеве.

- (3) ТРА ће прописати јасне, писане, недискриминаторске поступке за подношење захтева, процесуирање и доделу бројева.
- (4) ТРА ће доделити бројеве и нумеричке слоге у складу са овим Законом и другим важећим прописима.
- (5) Пријаве за доделу бројева ће садржати доказе о кандидатовом испуњењу обавеза наведених у додели, предвиђању потреба за наредне три године, и доказе који показују да је квантум додељених бројева коришћен у протекле три године.
- (6) Оператер може одредити бројеве који су му додељени претплатницима као крајњим корисницима.
- (7) ТРА ће објавити поступак у складу са којим одређени бројеви могу бити додељени.
- (8) Записе у вези са додељивањем, повлачењем и истеком доделе бројева ТРА ће учинити јавно доступним.

Члан 38

Услови доделе, рок важности, опозив и истек права на број

- (1) Додела бројева од стране ТРА ће бити на неограничен временски период.
- (2) ТРА ће, ако сматра потребним, допунити доделу бројева.
- (3) Додела бројева ће бити неважећа уколико корисник броја прекрши услове споразума, или не успе да измири обавезе које дугује за додељене бројеве.
- (4) Као услов за наставак важности додељених бројева, корисник ће известити ТРА најкасније у року од тридесет (30) дана о свим променама свога законског, грађанског или пореског статуса, или о увођењу поступка стечаја, односно другог законског поступка против њега, његовом вољом или против ње.
- (5) ТРА ће повући доделу бројева уколико одлучи да је:
 - (a) пријава за доделу бројева садржала лажну, нетачну и непрецизну информацију;
 - (b) корисник броја више не испуњава услове овог Закона;
 - (c) наканда за додељене бројеве или нумеричке слоге није плаћена а обавештење је дато; или
 - (d) додељени бројеви се нису користили у складу са условима овог Закона или споразума.
- (6) Додела бројева ће истећи:
 - (a) уколико корисник броја то жели;
 - (b) уколико корисник броја престане да постоји; или
 - (c) након повлачења споразума о бројевима у складу са одредбама овог Закона.

(7) Уколико корисник броја не искористи додељене бројеве у периоду од три године након споразума, или не искористе нумеричке слогеви више од једне године, споразум о тим бројевима и слоговима ће истећи.

Члан 39 Право на пренос броја

(1) Пружалац услуга нема право преноса додељених бројева, осим ако то није предвиђено овим Чланом.

(2) Када претплатници јавне фиксне телефонске мреже одлуче да замене оператере, они могу да задрже додељен број, с тим да остану на истој географској локацији.

(3) Када претплатници фиксне телефонске мреже, који имају број који не одговара географској мрежи, одлуче да промене оператере, могу задржати број без обзира да ли остају на тој локацији или не.

(4) Претплатници наведени у параграфима (1) и (2) овога Члана који одлуче да промене оператере морају платити накнаду за то првобитном оператеру, али само оне трошкове везане за промену статуса претплате.

Поглавље 8 **Пружаоци услуга**

Члан 40 Битни услови

(1) Поред свих других одредаба предвиђеним овим Законом, сви јавни пружаоци телекомуникационих услуга морају испуњавати услове из овога Параграфа, и то:

- (a) безбедно функционисање мреже;
- (b) одржавање и интегритет мреже;
- (c) недискриминаторски приступ и цене;
- (d) међусобну повезаност мрежа; и
- (e) заштита корисника и података.

(2) Сви пружаоци услуга морају плаћати утврђене накнаде према овом Закону.

(3) Сви пружаоци услуга се морају прописно регистровати према УНМИКОВОМ Пропису Бр. 2001/6 од 8. фебруара 2001. године, "Организација посла".

(4) Најкасније у року од два (2) месеца након усвајања овога Закона, сва лица која врше телекомуникационе услуге на Косову, односно желе да наставе вршење тих услуга, морају поднети захтев за добијање одговарајуће ауторизације, дозволе, доделу права, и/или доделу бројева, у складу са овим Законом.

Члан 41
Извештавање

(1) Сви пружаоци услуга морају предавати годишње извештаје ТРА, укључујући финансијске информације на основу независне контроле, у складу са важећим законима на Косову, који ће укључивати, уколико је могуће:

- (a) износ ангажованих средстава и остатак;
- (b) износ повластица у свим врстама акција;
- (c) износи плаћени у те сврхе и начин плаћања;
- (d) исплаћене дивиденде, уколико их има;
- (e) број акционара (и имена тридесет највећих власника свих класа акција и суме које сваки има);
- (f) исплаћени и текући дугови као и камата на исте;
- (g) трошак и вредност оператерове имовине, франшиза и опреме;
- (h) број запослених и све класе плата;
- (i) имена свих службеника и директора, износи плата, бонуса, и других компензација плаћених сваком;
- (j) потрошени износ за капиталне инвестиције сваке године;
- (k) зарада и приходи сваке гране фирме и од свих извора;
- (l) оперативни и други трошкови;
- (m) биланси профита и губитка; и
- (n) комплетан приказ финансијских активности оператера сваке године, укључујући годишњу листу биланса.

(2) Годишњи извештаји морају покривати период од дванаест (12) месеци и морају се предавати ТРА најкасније у року од три (3) месеца по окончању године на коју се извештај односи, уколико ТРА не одреди други термин

Члан 42
Контрола

(1) Оператери ће обезбедити одговарајуће одвајање на организационом и рачуноводственом нивоу, како би омогућили поделу прихода, расхода и трошкова за посебне телекомуникационе услуге које врше, спровести годишњу контролу финансијских извештаја према међународним рачуноводственим стандардима и важећим законима на Косову или УНМИК Уредбама, објавити финансијске показатеље и предати годишњи извештај ТРА.

(2) Организације које пружају јавне телекомуникационе услуге поред услуга емитовања ће водити одвојене финансијске евиденције о појединачним активностима у складу са параграфом (1) овога Члана.

(3) ТРА има право да контролише финансијске резултате свих оператера.

(4) ТРА може захтевати од пружаоца услуга да усвоји одређене рачуноводствене стандарде како би се спречило различито давање субвенција за разне услуге, чиме би се постигли циљеви овог Закона.

Члан 43
Безбедносне мере

- (1) Оператери јавних телекомуникационих услуга ће предузети одговарајуће техничке и организационе мере ради заштите безбедности њихових услуга.
- (2) Мере описане у параграфу (1) овога Члана ће обезбедити ниво безбедности и заштите који је пропорционалан предвиђеном ризику и трошку, и који је једнак нивоу техничког развоја система.
- (3) Уколико постоји вероватноћа нарушавања безбедности мреже, оператер ће на свој ризик обавесити корисника о томе, као и о могућим мерама безбедности.
- (4) Оператери јавних телекомуникационих услуга и мрежа ће предати ТРА, по њеном захтеву, детаље везане за систем мера за гарантовање безбедности, заједно са декларацијом да техничке мере заштите и друге мере безбедности наведене у истој буду примењене или ће се применити у предвиђеном временском року.
- (5) У случају да ТРА открије било какве недостатке у предложеном систему заштитних мера према овоме Члану или у његовој примени, оператер ће отклонити те недостатке након писмене наредбе од ТРА.

Члан 44
Пружаоци услуга са значајном тржишном снагом

- (1) Значајнијим пружаоцима услуга у смислу овога Закона сматраће се они који имају удела у комерцијалним активностима истог типа више од двадесет и пет процената (25%) на одређеном сектору тржишта Косова. То у овом Члану подразумева следеће; ако тржишне деонице оператера припадају деловима других компанија које раде у истом сектору, или је реч о компанијама које контролишу друге компаније, а раде у истом сектору, биће посматране као једна.
- (2) ТРА ће одредити да ли оператор поседује значајну тржишну снагу на захтев било ког оператера, или по сопственом нахођењу.
- (3) У одређивању да ли оператер има значајну тржишну снагу, ТРА ће узети у обзир релативну величину оператера у односу на величину тржишта, способност оператера да утиче на стање тржишта, оператерове могућности контроле приступа крајњим корисницима, као и оператерове финансијске изворе.

Члан 45
Забрана субвенција

- (1) Оператери који спроводе друге комерцијалне активности у којима имају значајан део тржишне снаге у складу са овим Законом, или других битних правила о конкуренцији и снази на Косову, или имају специјална или ексклузивна права за вршење специфичних комерцијалних активности, или користе природне ресурсе или друга ограничена средства која нису доступна другим пружаоцима телекомуникационих услуга, ће морати да пружају услуге у складу са посебним законом.

(2) Ниједан оператер јавних телекомуникационих услуга са значајном тржишном снагом не може давати различите субвенције за услуге.

(3) Оператери са значајном тржишном снагом морају јасно одвојити организациону структуру и финансијске податке својих разних активности како би се прецизно водило рачуна о добити или губицима појединих комерцијалних активности.

Члан 46

Надзор телекомуникационог саобраћаја

(1) Уколико је потребно у складу са кривичним законом, или било којим другим законом или УНМИК Уредбом, ради подизања кривичне пријаве или ради безбедности на Косову, оператери ће морати да:

- (a) предају надлежној управи информацију у вези са учесницима, порукама, чињеницама и околностима телекомуникационог саобраћаја у појединачним случајевима, на начин, на нивоу и за време одређено судским решењем од надлежног суда;
- (b) након писменог захтева, предају надлежној управи информацију о власницима и корисницима телекомуникационих услуга, у чијем се телекомуникационом саобраћају спроводи судско решење наведено у подпараграфу (a) овог параграфа; или
- (c) пруже одговарајући прикључак у њиховој мрежи за спровођење надзора телекомуникационог саобраћаја, на начин, нивоу и за време одређено судским решењем од надлежне управе.

(2) Пре извршења дела наведених тим решењем, надлежне управа ће морати да достави оператеру транскрипт дела судског решења, наводећи која је веза коришћена и период трајања везе. Тело које изда решење мора направити транскрипт одговарајућег дела решења.

Члан 47

Откривање идентитета позиваоца и позваног

ТРА ће разрадити и објавити услове за аутоматску идентификацију бројева телефонске мреже и понудити је јавности.

Члан 48

Преусмеравање позива и аутоматски позиви

ТРА ће разрадити и објавити услове за аутоматско преусмеравање позива и те могућности понудити јавности.

Поглавље 9 Комбиноване услуге

Члан 49

Принципи комбинованих услуга

- (1) ТРА ће се руководити овим законом и узети у обзир мишљење јавности у вези дефинисања, захтева и механизма подршке за комбиноване услуге на Косову.
- (2) Комбинована услуга је виши степен телекомуникационе услуге који ће ТРА периодично дефинисати, имајући у виду предности телекомуникационих и информационих технологија и услуга.
- (3) ТРА ће унапређивати комбиноване услуге на следећим принципима :
 - (a) Квалитет и накнаде: Треба пружити квалитет услуга по разумним ценама.
 - (b) Основне услуге: Сви претплатници ће имати приступ најмање следећим услугама широм Косова:
 - (и) Гласовна телефонија, укључујући индивидуалне претплате и јавне говорнице;
 - (ии) помоћ претплатницима у вези телефонског именика; и
 - (иии) Бесплатне позиве за хитне службе, укључујући полицију, хитну помоћ и ватрогасце.
 - (c) Приступ напредним услугама: Приступ напредним телекомуникационим услугама треба да буде обезбеђен широм Косова.
 - (d) Приступ у руралним као и скупим деловима: Потрошачи у свим областима Косова, укључујући и потрошаче са ниским приходима и оне у руралним, изолованим као и у скупим деловима треба да имају приступ телекомуникационим и информационим услугама, укључујући и напредне телекомуникационе и информационе услуге, које се могу поредити са онима у урбаним областима које су приступачне по сличним ценама за сличне услуге у урбаним областима.
 - (e) Једнак и недискриминаторски допринос: Сви даваоци телекомуникационих услуга ће дати једнак и недискриминаторски допринос очувању и напретку комбинованих услуга.
 - (f) Специфични и предвидљиви механизми: Треба да постоје специфични, предвидљиви и довољни финансијски механизми за очување и напредак комбинованих услуга.
 - (g) Комунални приступ напредним телекомуникационим услугама: Школе, универзитети, здравство, и библиотеке треба да имају приступ напредним телекомуникационим услугама како би се пружио најшири јавни приступ напредним телекомуникационим услугама, као што је интернет.
 - (h) Додатни принципи: ТРА и Министарство за саобраћај, пошту и телекомуникације могу одредити додатне принципе комбинованих

услуга, одговарајућих за заштиту јавног интереса, удобности, и потреба које су у складу са овим Законом.

(4) Министарство за саобраћај, пошту и телекомуникације у препоруци, а ТРА у дефиницији оних услуга које подржавају механизми комбинованих услуга ће размотрити ниво до кога су те телекомуникационе услуге:

- (a) битне за образовање, здравство, или јавну безбедност;
- (b) раширене код значајне већине становништва, кроз функционисање тржишног избора клијената;
- (c) пружене у јавним телекомуникационим мрежама од стране телекомуникационих оператера; и
- (d) у складу са јавним интересом, удобности, и потребом.

(3) Уколико сматра одговарајућим, Министарство може препоручити ТРА модификације дефиниција услуга које су подржане механизмима подршке комбинованих услуга.

(4) Поред услуга наведених у дефиницији комбиноване услуге под параграфом (1) овога Члана, ТРА може одредити додатне услуге за те механизме подршке за школе, библиотеке и здравствене објекте.

Члан 50

Тендер фиксних услуга

(1) Осим одредаба из Члана 47 (Принципи комбинованих услуга), ТРА ће издати концесије за фиксне телекомуникационе услуге у складу са поступком који се односи јавни тендер или аукцију. Тендерску документацију ће припремити Министарство, док ТРА ће спровести поступак тендера и сви њени аспекти обавице ће се потпуно јавно.

(2) Најкасније шест (6) месеци након ступања овога Закона на снагу, ТРА ће по налогу Министарства спровести међународни тендер за минимум сто педесет хиљада (150,000) нових линија, са посебним нагласком вршења услуга у сеотским и неопслуженим подручјима. Министарство ће испланирати распоред за свих тридесет (30) општина, које ће реализовати добитник концесија у времену од три (3) године колико ће трајати фаза изградње, са циљем постизања покривености десет (10) посто популације.

(3) Концесије морају садржати иницијативу за брзо окончање радова, односно пенале за неиспуњење уговорних обавеза.

(4) Предузеће коме се буду уступили послови мора снабдети све своје кориснике претплатничким телефонским именицима, односно омогућити им бесплатно хитне телефонске позиве, укључујући позив полиције, ватрогасаца и хитне помоћи.

(5) Део уговора мора бити превиђен за стварање услова одговарајућег спектра ресурса, који ће носилац послова употребити за обезбеђење бежичних локалних прикључака корисницима, као и дигиталних микроталаса за мрежно повезивање; а такође и стандардно право коришћења накнада за овакаву доделу спектра, али ће истовремено бити изузет од вршења посебних аукцијских фреквенција.

(6) Предузеће коме се буду поверили радови радиће у складу са условима

предвиђеним овим Законом и другим важећим прописима Косова.

Члан 51
Телеоптички тендер

Најкасније у року од шест (6) месеци од дана ступања овога Закона на снагу, ТРА ће по налогу Министарства, спровести међународни тендер за успостављање максималних веза из Косова са једним или више регионалних телеоптичких система.

Поглавље 10
Телекомуникационе мреже и услуге

Члан 52
Телекомуникационе мреже

- (1) Јавна телекомуникациона мрежа се оснива ради пружања телекомуникационих услуга свим корисницима широм Косова на недискриминаторској основи.
- (2) Све јавне телекомуникационе мреже ће бити повезане међусобно и са интернационалним мрежама по узору на међународне стандарде.
- (3) Организацију и одржавање независних јавних телекомуникационих мрежа извршиће овлашћени пружаоци телекомуникационих услуга у циљу испуњења захтева јавности и физичких лица.

Члан 53
Интерфејси

- (1) Јавни пружаоци телекомуникационих услуга са значајном тржишном снагом ће обезбедити прикључке у складу са стандарима ТРА.
- (2) Уколико корисник или пружалац услуга захтева специјалан прикључак или специјалан приступ од пружаоца телекомуникационих услуга са значајном снагом, тај пружалац ће добити такав прикључак уколико је то разумно и не доводи до дискриминације других корисника или не ремети односе међу њима. У случају негативног одговора, у складу са овим Чланом, пружалац услуга мора доставити одговор кориснику уз писмено образложење, најкасније у року од 30 дана од датума пријема захтева
- (3) Оператери са значајном тржишном снагом који обезбеђују специјалан приступ или прикључак неће то радити на бази планираних трошкова. ТРА може ревидирати накнаде и утврдити метод за одређивање ових трошкова или њихово ограничавање.
- (4) Јавни пружаоци телекомуникационих услуга са значајном тржишном снагом ће објавити и доставити ТРА обавештење у вези са врстом расположивих прикључака, њиховој локацији и техничким карактеристикама.

(5) ТРА може наложити свим пружаоцима телекомуникационих услуга да обезбеде стандардни прикључак, специјални прикључак или специјални приступ, односно одредити услове за такав приступ.

(6) ТРА ће објавити упутство за обезбеђење прикључака у складу са овим Чланом.

Члан 54 Закуп водова

(1) Пружалац услуга са значајном тржишном снагом који закупи водове мора обезбедити довољан капацитет линија, како би омогућио све прикључке наведене у Члану 24 (Прикључци), овог Закона у свим географским областима у којима се нуди закуп водова.

(2) Сви договори између пружаоца услуга у вези са заједничком обезбеђењем капацитета или прикључака морају бити доступни ТРА, на основу њеног захтева.

Члан 55 Фиксне и мобилне јавне телефонске услуге

(1) Сви пружаоци јавних телефонских услуга морају обезбедити приступ ради:

- (a) формирања матичне дадотеке или других информација у вези са телефонским претплатницима;
- (б) помоћи оператерима, укључујући помоћ у успостављању веза; и
- (ц) бесплатан приступ бројевима хитних служби укључујући полицију, хитну помоћ и ватрогасце и друге у складу са препорукама ЦЕПТ;

(2) Сви пружаоци јавних телефонских услуга ће доставити својим претплатницима изјаву у вези услуга које пружају, и услове под којима се те услуге пружају. Ова изјава мора садржати време почетног укључивања, услове одржавања, надокнаде за прекид услуга, ниво квалитета услуга, и поступак за жалбе.

(3) ТРА може наредити пружаоцу услуга да измени услове својих Општих услова, уколико нису у складу са овим Законом.

(4) Сви јавни пружаоци телефонских услуга морају поштовати захтеве за прикључак у Члану 24 (Прикључци).

(5) Јавни пружаоци телефонских услуга се морају повиновати квалитету услуга који је утврдило ТРА.

(6) Све одредбе овога Члана важе за пружаоце мобилних јавних радио услуга, за пружање гласовних услуга са изузетком информација о подацима, али укључујући СМС (кратке поруке), ГПРС (блок радио услуга) и пејџер услуге.

Члан 56
Приступ мрежном повезивању

- 1) Сви пружаоци услуга морају омогућити и побољшати везе међу корисницима различитих јавних телекомуникационих мрежа.
- (2) Пружалац услуга мора обезбедити мрежно повезивање у складу са овим Законом.
- (3) Поверљива информација добијена од пружаоца услуга током поступка утврђивања стандарда мрежне интерконекције и прикључка биће заштићена.
- (4) На основу захтева пружаоца услуга ТРА може делимично или потпуно ослободити пружоца услуга мрежног повезивања на основу специјалних, техничких или комерцијалних околности, и/или ограничених средстава.
- (5) Пре доножења одлуке о ослобађању мрежног повезивања пружаоца услуга са међународним оператерима, ТРА ће узети у обзир одредбе међународних законских аката важећих на Косову, реципроцитет заједничких конекција и било које негативне ефекте на конкуренцију.
- (6) Пружалац услуга ће преговарати о финансијским и техничким условима мрежне интерконекције који ће бити финализовани писменим уговором. Овај уговор ће приказати све захтеве предвиђене овим Законом. На основу писменог захтева од ТРА, пружалац услуга ће пружити све уговоре о интерконекцијама који се буду тражили. Међународни уговори које ТРА добије биће јавно доступни, изузев одређених информација које уговорне стране сматрају поверљивим.
- (7) У случају да оператери не постигну споразум о интерконекцији, ТРА ће, најкасније шест (6) недеља од захтева било које стране, успоставити процедуру, рокове и услове укључујући и капацитете према којима ће оператери успоставити интерконекцију. Пружалац услуга ће испоштовати услове писменог наређења од ТРА у року од тридесет (30) дана.
- (8) Оператери могу мењати цене, услове и рокове примењиве за различите категорије корисника, с тим да те варијације буду разумно повезане за тип мрежне интерконекције. Оператер нема право да користи различите категорије корисника на начин који би неоправдано ограничио конкуренцију.

Члан 57
Приступ мрежама и услугама

- (1) Јавни пружалац телекомуникационих услуга са значајном тржишном снагом ће пружити услуге и приступ мрежама на основу објављених, везаних за трошак, транспарентних и објективних услова, који покривају све активности у вези са одредбама приступа, укључујући, али не ограничавајући на информације потребне за пружање приступа, услове интерконекције и распоред за пружање приступа.
- (2) Услови наведени у параграфу (1) овог Члана ће бити слични за сличне услуге у

сличним околностима, и биће исти као услови које оператер пружа себи или својим кооперантима за исте услуге.

(3) У случају да оператер одбије или ограничи кориснички приступ мрежи или услуги, дужан је обавестити ТРА о техничкој оправданости истог најкасније од десет (10) дана.

Поглавље 11

Телекомуникациона опрема

Члан 58

Радио терминалска опрема

(1) Радио терминалска опрема у складу са одредбама овог Закона, може бити доступна на тржишту, пренесена и коришћена на Косову, с тим да је та опрема правилно инсталирана и да се правилно одржава.

(2) Пружаоци услуга ће одобрити повезивање радио терминалске опреме која испуњава услове овога Закона са одговарајући интерфејима.

(3) Сва радио и терминалска опрема произведена у сагласности са стандардима Европског телекомуникационог института за стандарде се сматра одговарајућом за потребе Косова.

(4) Параграф (1) овога Члана ће се једнако примењивати на медицинску као и опрему за моторна возила која има радио или терминалски уређај као главни или пратећи део.

(5) Одредбе овог поглавља се неће примењивати на:

- (a) пријемнике намењене искључиво за пријем аудио или телевизијских канала;
- (b) кабловску и жичану инсталацију за пријем канала;
- (c) радио и терминалну опрему која је обухваћена посебним законима или УНМИК Уредбама;
- (d) радио и терминалну опрему која се искључиво користи за Косовску безбедност и цивилну емергенцију, одбрану или заштиту против природних и других непогода; или
- (e) радио опрема коју инсталирају сами аматери, осим уколико није продата на тржишту; ТРА ће донети и објавити у писаном облику поступак којим ће се дефинисати начин коришћења овакве специјализоване опреме.

Члан 59

Основни захтеви за радио терминалску опрему

(1) Сва радио терминалска опрема произведена, доступна или коришћена на Косову не сме:

- (a) бити штетна по околину или кориснике;

- (б) угрожавати јавно здравство и безбедност; и
 - (ц) мора бити ефикасно искоришћена у спектру радио фреквенција за копнене, просторне и орбиталне радио комуникације и избећи штетна мешања укључујући ЕМЦ.
- (2) ТРА може забранити или ограничити маркетинг, продају и коришћење одређеног дела радио опреме уколико иста угрожава:
- (а) рад радио навигационих служби;
 - (б) службе предвиђене за безбедност на Косову и народну одбрану;
 - (с) службе предвиђене за заштиту од елементарних непогода и других хитних случајева; и
 - (д) озбиљно нарушава, изазива мешање или прекиде радио комуникационих служби.
- (3) ТРА може објавити листу прихватљивих радио и терминалских стандарда опреме на своме вебсите-у

Члан 60

Маркетинг и коришћење радио терминалске опреме

- (1) Радио терминалска опрема која није у складу са одредбама овога Закона и прописима и/или упутствима која су ниженаведена неће бити доступна, продавана или коришћена на Косову.
- (2) Инспектори постављени од ТРА специјално за ту сврху могу забранити маркетинг, продају или коришћење опреме наведене у параграфу (1) овога Члана или усвојити друге мере одобрене од ТРА, у циљу спречавања маркетинга, продаје или коришћење исте на Косову.
- (3) Уколико радио терминалска опрема, која је јасно обележена или другачије оглашена да је у складу са захтевима овог Закона, узрокује озбиљну штету, емитује штетно радио мешање или причињава друге сметње функционисању мреже, оператер, може искључити исту или избацити из употребе. Оператер ће обавестити корисника и ТРА о томе моментално, а ТРА може потврдити или одбацити ту меру.
- (4) ТРА ће прописати поступак за потврду и означавање радио терминалске опреме у складу са одредбама овога Члана и учиниће ту информацију јавно доступном.

Члан 61

Захтеви који се односе на електричне уређаје

- (1) Све телекомуникациони електрични уређаји који су доступни на тржишту, или се производе на Косову мораће поштовати следеће услове:
- (а) да не угрожавају околину корисника;
 - (б) да не угрожавају јавно здравство и безбедност;
 - (ц) да електромагнетно зрачење које они узрокују не прелази дозвољени ниво радио и телекомуникационе опреме и других електричних уређаја који дозвољава да функционишу на начин за који су намењени;
 - (д) да имају адекватан ниво електромагнетног мешања који им омогућава да функционишу на начин за који су намењени.

(2) Одредбе овога Члана се неће примењивати на:

- (a) електричну енергију или мрежу за стварање, преношење и дистрибуцију исте;
- (b) намењени сигнал радио преносника; или
- (c) радио опремау која се лично поставља, осим уколико се не продаје на тржишту.

ТРА ће утврдити и објавити писану процедуру којом се предвиђа коришћење специјалне опреме.

Члан 62

Маркетинг и коришћење електричних уређаја

(1) Електрични уређаји произведени на Косову или увезени на Косово ради коришћења морају бити у складу са овим Законом. То мора бити изведено у складу са документима, ознакама и симболима одређеним од ТРА.

(2) Када као резултат електромагнетског мешања, електрични уређаји или њихови делови престану да испуњавају услове из овога члана, власници или корисници морају о свом трошку поправити електричне уређаје и ускладити их са за одредбама овога Закона. Уколико то није учињено исти се морају уклонити са територије Косова.

(3) Инспектори постављени од стране ТРА могу забранити маркетинг, продају или коришћење било којих електричних уређаја који нису у складу са овим Законом.

(4) Електрични уређаји који су намењени за образовне сврхе или сврхе тестирања могу прећи дозвољени ниво стварања електромагнетског зрачења, с тим да су намењени за проучавање електромагнетских феномена, односно да су предузете разумне мере које осигуравају да се ти уређаји не мешају са електричним уређајима у околини.

5) За компликоване електричне уређаје који не испуњавају захтеве у вези са електромагнетском компатибилношћу, ТРА може издати дозволу која је временски и просторно ограничена, с тим да су предузете разумне мере које осигуравају да се ти уређаји не мешају са другим електричним уређајима у околини.

(6) ТРА ће прописати процедуру за верификацију и означавање електричних уређаја у складу са одредбама овога Члана и учиниће информацију јавно доступном.

Поглавље 12

Радио комуникације, додела спектра ресурса, нумерички план и телекомуникационе услуге

Члан 63

Управљање спектром радио фреквенција

(1) Спектар радио фреквенција је ограничено природно богатство. Управа спектром фреквенција је у надлежности СПГС-а, који је направио одређени квантум или спектар фреквенција доступних ПИСГ за поновну доделу корисницима и даваоцима услуга.

ТРА ће одредити понуђањима услуга само оне спектралне изворе које су посебно додељени од стране СПГС.

(2) У циљу обезбеђења несметаног коришћења Косовског ресурса радио спектра и права на орбиталне позиције, ТРА ће:

- (а) успоставити план ресурса спектра за доделу фреквенцијских положаја и/или радио фреквенција за коришћење;
- (б) доделити те фреквенцијске положаје и/или радио фреквенције за коришћење; и
- (ц) надгледати њихово коришћење.

(3) План ТРА ресурса спектра ће постати важећи након што га СПГС прегледа и одобри написмено. Сва одобрења извора спектра која ће одредити АРТ понуђањима услуга биће додељене од стране СПГС

(4) ТРА ће водити све битне информације у вези доделе ресурса спектра, информације у вези доделе радио фреквенција, и друге битне информације које су потребне да би се ефикасно управљало ресурсом спектра.

(5) Изузев информација везаним са захтевима безбедности на Косову и/или одбране, ТРА ће водити информације наведене у овом Члану, и оне ће бити јавно доступне.

Члан 64

План доделе спектра ресурса

(1) У свом плану за доделу спектра ресурса и положаја радио фреквенција, ТРА ће дефинисати радио фреквенције или положаје радио фреквенција намењених за доделу за индивидуалне радио комуникације међу посебним групама корисника и одредиће услове под којима се те радио фреквенције могу користити.

(2) Најкасније петнаест (15) дана након ступања на снагу овог Закона, ТРА ће, у сарадњи и уз пружену помоћ СПГС, начинити јавно доступним свој план доделе ресурса спектра који ће поштовати домаће и међународне законе и УНМИК-ове Уредбе које важе на Косову. План ће узети у обзир захтеве безбедности на Косову, одбране, и хитних служби потребних да би се обезбедила заштита од природних и других катастрофа.

(3) На основу плана доделе спектра ресурса, ТРА ће известити СПГС о свим регионалним фреквенцијама и нивоу до кога су оне заузеле.

Члан 65

План коришћења радио фреквенција

(1) План спектра ресурса ће до детаља истаћи коришћење радио фреквенција у оквиру положаја радио фреквенција намењених за личне услуге, и за одређивање радио фреквенција и положаја радио фреквенција, и истаћи ће услове њиховог коришћења.

(2) ТРА ће спровести план описан у овоме Члану.

Члан 66
Постојећи корисници радио фреквенција

(1) Најкасније у року од шездесет (60) дана од дана ступања на снагу овога Закона, ТРА ће у писменој форми обавестити све постојеће кориснике спектра ресурса које све доделе спадају у спектар за који је надлежан СПГС, у складу са одредбама овога Параграфа. Сви постојећи корисници спектра фреквенција ће добити право на коришћење фреквенција добијених од УНМИК уколико:

- (a) су законска лица прописно регистрована као физичка или правна лица на Косову,
- (b) одговарају Општим условима пословања која се односе на коришћење спектра, и
- (c) плаћају одговарајућу накнаду.

Члан 67
Заједничко коришћење антенских капацитета

(1) Корисници права за коришћење радио фреквенција ће пристати на заједничко коришћење антенских капацитета, уређаја и инсталација узимајући у обзир све битне техничке параметре.

(2) У случају да корисник права не пристане на заједничко коришћење антенских капацитета у складу са параграфом (1) овога Члана, може се пријавити ТРА ради решавања неспоразума у складу са поступком предвиђеним овим Законом.

Члан 68
Спровођење нумеричког плана

(1) ТРА ће припремити план бројева, доделити бројеве и нумеричке слоге и спровести их на недискриминаторски начин.

(2) ТРА ће учинити свој план бројева јавно доступним.

(3) План бројева ће одредити структуру, дужину, капацитет и сврху додељених бројева.

(4) План бројева ће дозволити увођење нових домаћих и међународних услуга, обезбедити пренос бројева, одредити префиксе, и бројеве са географским значајем.

(5) Детаљи било каквих промена или додавање плану бројева ће бити објављени најмање годину дана пре њихове примене.

(6) Оператери и други корисници неће имати право на компензацију на основу промена у плану бројева.

Поглавље 13

Заштита корисника и право на приватност

Члан 69

Права корисника

- (1) Сва лица на Косову имају право употребе и приступа јавним телекомуникационим услугама на транспарентан и недискриминаторски начин.
- (2) Рачуни, контакти са странкама, огласи, било писани или усмени, штампани или емитовани, биће достављани на службеним језицима који нису дискриминисани на Косову.
- (3) Поред осталих права корисника наведених у овоме Закону, сви корисници имају право на добијање телефонских информација, хитних позива и других комбинованих услуга које се могу тражити у складу са овим Законом.

Члан 70

Уговорни односи и употреба језика

- (1) Сви односи између пружаоца фиксних или мобилних услуга и корисника услуга биће дефинисани путем писменог уговора којим се утврђује почетно време укључења, врсте одржавања, компензације или рефундације и преглед поступака за решавање спорова. У погледу препаид услуга, пружалац услуга ће обезбедити услове доступне својим кооперантима ради дистрибуције крајњим корисницима.
- (2) Уговорне одредбе које се односе на надокнаде и/или рефундирања услед искључивања и прекида пружања услуга или смањеног приступа, биће решване максимално у корист странака. Међутим, уколико је максимални износ који се треба рефундирати у великој диспропорцији у односу на прерпљену штету тада се он неће применити.
- (3) На основу писменог захтева ТРА, корисник услуга ће дати све уговоре који се буду тражили. ТРА има право ревизије уговора уколико исти није у складу са Општим условима пословања и ако је предмет спора.

Члан 71

Спецификација позива

- (1) На основу захтева претплатника, оператери фиксних телефонских услуга и мобилних јавних радио услуга ће испоставити рачун са ставкама према позивима, који ће имати довољно детаља до омогући кориснику телефонских услуга или појединачних позива да провери и потврди те позиве. Оператер може, али се не захтева, да уведе ставке и за позиве на бесплатне бројеве као и бројеве хитних служби.
- (2) Претплатник ће имати право да изабере између једног или више типова рачуна са ставкама, који ће бити дефинисани од стране оператора у општим условима пословања.

- (3) Цена за издавање додатне спецификације трошкова које оператер наплаћује, базираћесе на реалном трошку оператера.
- (4) Пружаоц услуга ће резентирати ТРА примерке рачуна са ставкама и условима.

Члан 72 Неплаћање рачуна

- (1) Сви Оператери који пружају телекомуникационе услуге јавности ће објавити у својим општим условима детаље везане за мере које ће предузети и поступке које ће применити у случају неплаћања рачуна.
- (2) Сви оператери који се придржавају параграфа (1) овога Члана могу искључити корисника који не врши плаћање или део плаћања, с тим да му претходно достави обавештење о неплаћању, у складу са условима наведеним у оператеровим условима пословања.
- (3) Корисници могу поднети жалбе или примедбе на рачун, с тим да те примедбе или жалбе буду предате оператеру најкасније петнаест дана (15) од пријема рачуна. Оператер ће одредити основаност жалбе или примедбе најкасније петнаест дана од датума пријема.

Члан 73 Жалбе и решавање спорова

- (1) Сви корисници имају право да уложи жалбу код одговарајућег органа или тела које је формирао пружалац јавних телекомуникационих услуга услуга или мрежа, по питању било које одлуке или понашања.
- (2) Сви пружаоци телекомуникационих услуга јавности морају као део својих Општих услова огласити преглд процедура у вези процесуирања жалби корисника.
- (3) Жалбе или примедбе на рачуне морају се поднети најкасније петнаест (15) дана од пријема, док се све остале жалбе морају поднети најкасније тридесет (30) дана од добијања документа, односно од дана недостављања документа, или одлуке.
- (4) Пружалац услуга мора оценити ваљаност жалбе најкасније у року од петнаест (15) дана од пријема.
- (5) У случају да пружалац услуга не успе да реши жалбу или приговор, или не успе да одговори кориснику у року од петнаест (15) дана, странка се може обратити ТРА у року од петнаест (15) дана од тада.

(6) У случају да корисник поднесе жалбу или приговор ТРА у вези овога Члана, пружачац услуга не сме извршити прекид услуге нити искључење. Ова забрана траје све до окончања поступка.

Члан 74

Тајност телефонских саопштења

(1) Сви оператери мрежа/услуга и свако лице које учествује у пружању таквих услуга ће чувати тајност телекомуникација, и ова обавеза остатаје и након завршетка активности због којих је тајна чувана.

(2) Лица која подлежу одредбама овога Члана неће добити информације у вези са садржајем, чињеницама или околностима порука које се преносе изнад апсолутног минимума који је потребан за спровођење личних телекомуникационих услуга. Ова лица ће имати право да користе ту информацију само у сврхе телекомуникационих услуга и за примену обавеза из уговора.

(3) Сви оператери, који у вршењу телекомуникационих услуга добију информацију у вези са садржајем порука које се преносе, или примерка или садржаја порука које се преносе, ће обавестити корисника о томе, након закључења уговора или на почетку одредбе телекомуникационих услуга и објасниће разлоге за то кориснику, и поништити информацију о садржају поруке или саму поруку чим је то технички могуће, или чим то више не буде потребно за извршење услуге.

(4) Сви облици надгледања, преношења, пресретања и снимања порука које се преносе коришћењем телекомуникационе мреже и услуга ће се забранити, изузев у складу са параграфом (3) овога Члана.

(5) Онај коме је намењена порука може снимити поруку, али ће обавестити пошиљаоце о томе или прилагодити функционисање уређаја за снимање на тај начин да пошиљаоц поруке буде обавештен о томе, изузев уколико се ради о телекомуникационим услугама у којима је снимање порука од стране корисника компонента или циљ телекомуникационих услуга, укључујући факсимиле, е-маил, или СМС услуге.

(6) Не нарушавајући одредбе овога Члана, организације које приме позиве за хитне случајеве, могу снимити и пратити те позиве у циљу регистрација хитних позива и њихове идентификације.

(7) Уколико радио систем, терминалска опрема или друга техничка опрема прими поруке које нису намењене за радио систем, терминалску опрему или другу техничку опрему, садржаји тих порука се неће снимити нити користити за било које сврхе, већ морају бити моментално избрисане или уништене.

Члан 75

Подаци о саобраћају

(1) Ради комплетирања боље евиденције о рачунима, оператери могу обрадити и сачувати следеће податке док услуге не буду плаћене, до истека статута ограничења, или до окончања судског поступка, односно до правоснажности пресуде:

- (a) број и идентитет позива и лица које је звало;
 - (b) претплатничку адресу и тип терминала;
 - (c) примењив распоред наплата;
 - (d) укупне минуте коришћења или друге мерне стандарде;
 - (e) тип, датум, време и трајање позива и/или количину пренесених података; или
 - (f) друге информације у вези са плаћањем или класификацијом наплате, као што је авансна уплата, плаћање у ратама, подсетник за корисника, примедбу од стране корисника и одговор на исту, и искључење корисника.
- (2) Сви подаци о саобраћају и рачунима ће се обрадити у складу са захтевима тајности Члан 68 (Тајност) овог Закона или других примењивих закона и УНМИК Уредби.
- (3) У случају неспоразума, подаци наведени у параграфу (1) овога Члана ће бити доступни у скраћеној форми телу које је решавало спор, најмање три (3) године.
- (4) Подаци о саобраћају потребни за рачуне, управљање саобраћаја, корисничке информације, откривање преваре и оператеров сопствени маркетинг се могу обрадити само од особља под надлежности оператора, и њихов приступ подацима о саобраћају ће бити ограничен на најмањи потребан ниво за спровођење тог посла.
- (5) Оператери који спроводе маркетинг својих услуга ће добити писмено одобрење правних и физичких лица чије ће податке користити.

Члан 76

Ограничења код прикупљања и употребе информација о корисницима

- (1) Оператери јавних телекомуникационих услуга или мрежа могу прикупити следеће информације о њиховим корисницима:
- (a) корисничко пуно име или пословно име и/или име организационе јединице;
 - (b) корисникове активности, уколико то претплатник жели;
 - (c) корисникову адресу;
 - (d) корисников број;
 - (e) било какве академске или професионалне титуле у корисниковом имену, уколико то корисник жели;
 - (f) додатну информацију уколико корисник на то пристане и трећа лица нису тиме погођена; и
 - (g) порески број за физичка лица и порески и регистрациони број за правна лица.
- (2) Пружаоци услуга могу користити податке о својим претплатницима ради закључивања уговора, ради задуживања корисника, преипреме и издавања телефонских именика, као и за вршење услуга из именика.
- (3) Телефонски именници, штампани или електронски, могу садржати све

информације наведене у овоме Члану, с тим да претплатник пристане на то. Остале информације наведене у овоме Члану могу бити објављене само уколико претплатник пристане на то.

(4) Оператери ће исправити, изменити, обрисати или поново унети информацију из телефонског именика на основу захтева претплатника, и то бесплатно. Информације у телефонском именику ће се обнављати у складу са најновијим изменама, на бази месечних измена.

(5) На захтев лица или фирме која жели да објави именик, оператери ће, искључиво за ту сврху пружити информацију о претплатницима који се не противе појављивању у њему.

(6) Оператери јавних телекомуникационих услуга и мрежа ће пружити информације о корисницима ТРА бесплатно, а другим лицима по разумним ценама и под недискриминаторским условима.

(7) По истеку претплатничког односа пружаоци услуга ће меморисати податке наведене у Параграфу један (1) овога Члана све док претплатници не измире своје обавезе, односно док се не оконча судски поступак, а након ога ће архивираи рачуне у складу са важећим законом.

Члан 77 Праћење Позива

(1) Оператери јавних телекомуникационих мрежа или услуга, могу у случају штете и позива који чине штету, одредити идентите лица које зове, без обзира на пристанак или непристанак истог.

(2) Уколико претплатник захтева праћење позива који наноси штету, оператер јавних телекомуникационих услуга или мрежа ће организовати праћење, или за нове позиве привремено онемогућити забрану показивања идентитета онога који зове.

(3) Оператер ће чувати информацију о праћењу и проследиће је претплатнику, у складу са условима и на начин одређен овим Законом, а у случају могућег кривичног поступка или очувања безбедности на Косову, косовском надлежном органу.

(4) Оператери јавних телекомуникационих услуга или мрежа ће онемогућити забрану приказивања идентитета лица које зове за појединачне везе на захтев надлежне Косовске управе.

Поглавље 14 **Завршне одредбе**

Члан 78 Имплементација

Влада ће донети нормативна акта који су неопходни за примену овог закона.

Члан 79
Применљиви закон

Овај закон ће заменити сваку постојећу одредбу и правилник или применљиви закон који није у складу са овим законом

Члан 80
Ступање на снагу

Овај Закон ступа на снагу даном објављивања .

Закон бр.2002/7
8 Маја 2003

Председник Скупштине Косова,

Академик Неххат Даци